

Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (dziewiąta izba)

z dnia 16 października 2019 r.*

Odesłanie prejudycjalne – Wspólna polityka rolna – Sektor pszczelarski – Rozporządzenie (UE) nr 1308/2013 – Rozporządzenie delegowane (UE) 2015/1366 – Wniosek o przyznanie pomocy – Warunki – Minimalna liczba kolonii pszczół – Ustalenie z mocą wsteczną – Zasada pewności prawa – Zasada ochrony uzasadnionych oczekiwań

W sprawie C-490/18

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez Budapest Környéki Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság (sąd administracyjny i pracy dla Budapesztu – aglomeracja, Węgry) postanowieniem z dnia 17 lipca 2018 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 26 lipca 2018 r., w postępowaniu:

SD

przeciwko

Agrárminiszter,

TRYBUNAŁ (dziewiąta izba),

w składzie: D. Šváby, pełniący obowiązki prezesa izby, K. Jürimäe i N. Piçarra (sprawozdawca), sędziowie,

rzecznik generalny: P. Pikamäe,

sekretarz: A. Calot Escobar,

uwzględniając pisemny etap postępowania,

rozważywszy uwagi przedstawione:

- w imieniu rządu węgierskiego przez M.Z. Fehéra i A. Pokoraczki, działających w charakterze pełnomocników,
- w imieniu rządu greckiego przez G. Kanellopoulosa, A. Vasilopoulou oraz E.E. Krompę, działających w charakterze pełnomocników,
- w imieniu Komisji Europejskiej przez L. Havasa i B. Hofstöttera, działających w charakterze pełnomocników,

podjąwszy, po wysłuchaniu rzecznika generalnego, decyzję o rozstrzygnięciu sprawy bez opinii,

* Język postępowania: węgierski.

wydaje następujący

Wyrok

- 1 Niniejszy wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 2 rozporządzenia delegowanego Komisji (UE) 2015/1366 z dnia 11 maja 2015 r. uzupełniającego rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1308/2013 w odniesieniu do pomocy w sektorze pszczelarskim (Dz.U. 2015, L 211, s. 3, zwanego dalej „rozporządzeniem 2015/1366”).
- 2 Wniosek ten złożono w ramach sporu pomiędzy SD a Agrárminiszter (ministrem rolnictwa, Węgry) w przedmiocie jego decyzji oddalającej wniosek o przyznanie pomocy na zakup nowego wyposażenia przeznaczonego do przeprowadzania sezonowego przenoszenia uli.

Ramy prawne

Prawo Unii

Rozporządzenie (UE) nr 1308/2013

- 3 Artykuł 55 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1308/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiającego wspólną organizację rynków produktów rolnych oraz uchylającego rozporządzenia Rady (EWG) nr 922/72, (EWG) nr 234/79, (WE) nr 1037/2001 i (WE) nr 1234/2007 (Dz.U. 2013, L 347, s. 671), zatytułowany „Programy krajowe i finansowanie krajowe”, stanowi w ustępie 1, co następuje:

„W celu poprawy ogólnych warunków produkcji i wprowadzania do obrotu produktów pszczelich państwa członkowskie mogą opracować trzyletnie programy krajowe w sektorze pszczelarskim (»programy pszczelarskie«). [...]”.

- 4 Artykuł 56 ust. 1 lit. b) tego rozporządzenia przewiduje, że Komisja jest uprawniona do przyjmowania zgodnie z jego art. 227 aktów delegowanych dotyczących „podstaw przydzielania unijnego wkładu finansowego każdemu uczestniczącemu państwu członkowskiemu, między innymi w oparciu o łączną liczbę uli w Unii”.
- 5 Zgodnie z art. 57 akapit pierwszy lit. c) rzeczonego rozporządzenia Komisja może przyjmować akty wykonawcze ustanawiające niezbędne środki dotyczące „zatwierdzania przedłożonych przez państwa członkowskie programów pszczelarskich, w tym przyznawania unijnego wkładu finansowego każdemu z uczestniczących państw członkowskich oraz maksymalnego poziomu finansowania przez państwa członkowskie”.

Rozporządzenie 2015/1366

- 6 Motywy 2–4 i 11 rozporządzenia 2015/1366 brzmią następująco:

„(2) Artykuł 55 rozporządzenia (UE) nr 1308/2013 stanowi, że państwa członkowskie mogą opracować krajowe programy w sektorze pszczelarskim obejmujące okres trzech lat [...]. Konieczne jest ustalenie podstaw przydzielania unijnego wkładu finansowego [dla] uczestniczących państw członkowskich.

- (3) Liczba uli w każdym uczestniczącym państwie członkowskim jest wskaźnikiem wielkości sektora pszczelarskiego państw członkowskich. Udział każdego państwa członkowskiego w ogólnej liczbie uli pszczelich w Unii stanowi prostą podstawę, na jakiej należy przyznać wkład finansowy Unii w programy pszczelarskie.
- (4) W celu zapewnienia prawidłowego podziału środków unijnych uczestniczące państwa członkowskie powinny dysponować wiarygodną metodą w celu określenia liczby uli pszczelich na ich terytorium.

[...]

- (11) Konieczne jest zapewnienie środków przejściowych w odniesieniu do przydziału wkładu Unii na programy pszczelarskie w latach 2017–2019. W celu zapewnienia ciągłości programów pszczelarskich w latach 2014–2016 oraz aby zapewnić wystarczającą ilość czasu państwom członkowskim na ustanowienie wiarygodnej metody ustalania liczby uli gotowych do zimowania pomiędzy dniem 1 września a 31 grudnia, przeznaczanie funduszy unijnych na programy pszczelarskie w latach 2017–2019 powinno odbywać się na podstawie liczby uli zgłoszonych w 2013 r. przez państwa członkowskie w ramach ich odpowiednich programów pszczelarskich na lata 2014–2016”.

- 7 Artykuł 1 rozporządzenia 2015/1366, zatytułowany „Ule”, stanowi:

„Do celów niniejszego rozporządzenia termin »ul« oznacza jednostkę zawierającą kolonię pszczoły miodnej wykorzystywanej do produkcji miodu i innych produktów pszczelich lub hodowli pszczoł miodnych oraz wszystkie elementy niezbędne dla jej przetrwania”.

- 8 Artykuł 2 tego rozporządzenia, zatytułowany „Metoda określania liczby uli”, przewiduje:

„Państwa członkowskie przedkładające krajowe programy na rzecz sektora pszczelarstwa, o których mowa w art. 55 rozporządzenia (UE) nr 1308/2013 (zwane dalej »programami pszczelarskimi«), posiadają wiarygodną metodę określania, pomiędzy dniem 1 września a 31 grudnia każdego roku, liczby uli gotowych do zimowania na ich terytorium”.

Prawo węgierskie

- 9 Artykuł 4 a Magyar Méhészeti Nemzeti Program alapján a 2016–2019 közötti végrehajtási időszakokban a központi költségvetés, valamint az Európai Mezőgazdasági Garancia Alap társfinanszírozásában megvalósuló támogatások igénybevételének szabályairól szóló 4/2017 (I. 23) FM rendelet (rozporządzenia ministra rolnictwa i rozwoju wsi nr 4/2017 dotyczącego zasad korzystania z pomocy, na podstawie węgierskiego programu krajowego dotyczącego sektora pszczelarskiego, przyznawanej przy współfinansowaniu z budżetu centralnego i Europejskiego Funduszu Rolniczego Gwarancji w odniesieniu do okresów wykonania 2016–2019) z dnia 23 stycznia 2017 r. (*Magyar Közlöny* 2017/8) stanowi:

„[...]

10) W przypadku środków, o których mowa w art. 2 ust. 2 lit. a) pkt ae), lit. b) pkt ba) i bb), lit. c) pkt cb), oraz pomocy na zakup identyfikatorów radiowych w ramach środka określonego w lit. c) pkt ca), a także w przypadku pomocy na wsparcie zasiedlania uli z użyciem odpowiedniego materiału

reprodukcyjnego zarówno z weterynaryjnego, jak i z genetycznego punktu widzenia w kontekście środka, o którym mowa w lit. e), prawo do skorzystania z pomocy jest oparte na liczbie kolonii pszczół:

- a) określonej podczas jesiennej kontroli sanitarnej pszczół w odniesieniu do odpowiedniego okresu wykonania,
- b) zgłoszonej zgodnie z przepisami a tartási helyek, a tenyészetek és az ezekkel kapcsolatos egyes adatok országos nyilvántartási rendszeréről szóló 119/2007 (X. 18) FVM rendelet [dekretu ministra rolnictwa i rozwoju wsi nr 119/2007 z dnia 18 października 2007 r. w sprawie krajowego rejestru miejsc i ośrodków hodowli oraz różnych dotyczących ich danych] i zarejestrowanej w systemie informacji o hodowlach (TIR) wskazanym w dekreście nr 119/2007 FVM na podstawie oświadczeń złożonych we właściwym terytorialnie organie administracji państwowej w komitacie w ciągu trzydziestu dni od daty wejścia w życie niniejszego dekretu w odniesieniu do pierwszego okresu wykonania, do dnia 15 listopada 2017 r. w odniesieniu do drugiego okresu wykonania i do dnia 15 listopada 2018 r. w odniesieniu do trzeciego okresu wykonania, oraz
- c) jeśli te kolonie pozostają własnością wnioskodawcy w dniu złożenia wniosku o wypłatę pomocy”.

10 Artykuł 22 rozporządzenia nr 4/2017 stanowi:

„[...]

3) Wniosek o przyznanie pomocy mogą złożyć – w zależności od liczby kolonii pszczół określonej zgodnie z art. 4 ust. 10 – producenci, których członkostwo w Országos Magyar Méhészeti Egyesület [węgierskim krajowym stowarzyszeniu pszczelarzy (OMME)] jest ważne.

[...]

5) Wniosek o przyznanie pomocy mogą złożyć osoby posiadające co najmniej sześćdziesiąt kolonii pszczół w przypadku pomocy związanej z wyposażeniem, o którym mowa w ust. 4 lit. a), b) i e); osoby posiadające co najmniej trzydzieści kolonii pszczół w przypadku pomocy związanej z wyposażeniem, o którym mowa w ust. 4 lit. h); oraz osoby posiadające co najmniej sto kolonii pszczół w przypadku pomocy związanej z wyposażeniem, o którym mowa w ust. 4 lit. c), d), f) i g”).

11 Węgierski program pszczelarski na lata 2014–2016 przewidywał pomoc w sektorze pszczelarskim na rzecz hodowli opartej na sezonowym przenoszeniu, określoną w a Magyar Méhészeti Nemzeti Program alapján a 2013–2016 közötti végrehajtási időszakokban a központi költségvetés, valamint az Európai Mezőgazdasági Garancia Alap társfinanszírozásában megvalósuló támogatások igénybevételének szabályairól szóló 118/2013 (XII. 16) VM rendelet (rozporządzeniu ministra rozwoju wsi nr 118/2013 z dnia 16 grudnia 2013 r. dotyczącym zasad korzystania z pomocy, na podstawie węgierskiego programu krajowego dotyczącego sektora pszczelarskiego, przyznawanej przy współfinansowaniu z budżetu centralnego i Europejskiego Funduszu Rolniczego Gwarancji w odniesieniu do okresów wykonania 2013–2016). Jej przyznanie było uzależnione od tego, czy pszczelarz posiadał co najmniej 30 kolonii pszczół zarejestrowanych w TIR. Program ten zakończono w dniu 31 sierpnia 2016 r.

12 Jeśli chodzi o lata 2017–2019, rozporządzenie nr 4/2017, które weszło w życie w dniu 24 stycznia 2017 r., uzależniło przyznanie tej pomocy od tego, czy pszczelarz posiada co najmniej 60 kolonii pszczół zarejestrowanych w TIR. Jako że w dniu wejścia w życie tego rozporządzenia liczba kolonii pszczół figurujących w TIR odpowiadała liczbie wskazanej w trakcie corocznego spisu z 2016 r., w rozporządzeniu przewidziano, że pszczelarze będą mogli zmienić z mocą wsteczną te dane w terminie 30 dni od dnia wejścia w życie rzezonego rozporządzenia.

Postępowanie główne i pytania prejudycjalne

- 13 W dniu 13 marca 2017 r. SD złożył do zastępcy kierownika urzędu reprezentującego Magyar Államkincstár (węgierski skarb państwa, zwany dalej „skarbem państwa”), odpowiedzialnego za pomoc w sektorze rolnictwa i rozwoju wsi, wniosek o przyznanie pomocy na zakup nowego wyposażenia niezbędnego do przeprowadzania sezonowego przenoszenia uli. Z tego tytułu oświadczył on, że posiada 62 kolonie pszczół.
- 14 Decyzją z dnia 5 maja 2017 r. skarb państwa oddalił ten wniosek o przyznanie odnośnej pomocy ze względu na to, że SD nie spełnił wymogu dotyczącego minimalnej liczby kolonii pszczół zarejestrowanych w TIR. W TIR zarejestrowano bowiem jedynie 36 kolonii pszczół, podczas gdy na podstawie rozporządzenia nr 4/2017, które weszło w życie w dniu 24 stycznia 2017 r., przyznanie tej pomocy było uzależnione od wpisania do TIR co najmniej 60 kolonii pszczół.
- 15 SD wniósł odwołanie do ministra rolnictwa, który decyzją z dnia 21 sierpnia 2017 r. utrzymał w mocy decyzję skarbu państwa o oddaleniu wspomnianego wniosku.
- 16 SD wniósł skargę na tę decyzję ministra rolnictwa do Budapest Környéki Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság (sądu administracyjnego i pracy dla Budapesztu – aglomeracja, Węgry).
- 17 Ów sąd żywi wątpliwości co do kwestii, czy „jest zgodny z prawem Unii przepis rozporządzenia nr 4/2017, który – nie zapewniając wystarczającego czasu na przygotowanie – podwaja liczbę kolonii pszczół wymaganą do uzyskania pomocy”.
- 18 W tych okolicznościach Budapest Környéki Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság (sąd administracyjny i pracy dla Budapesztu – aglomeracja, Węgry) postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:
 - „1) Czy »wiarygodną metodę«, o której mowa w art. 2 rozporządzenia [2015/1366], służącą określeniu pomiędzy dniem 1 września a 31 grudnia każdego roku liczby uli, należy interpretować w ten sposób, że to osoba wnioskująca o pomoc musi zgłosić liczbę kolonii pszczół, a w przypadku odpowiedzi twierdzącej, czy jest to wiarygodna metoda?
 - 2) Jeżeli zgodnie z art. 2 rozporządzenia [2015/1366] ze względu na cechy biologiczne pszczół liczba uli musi być określana pomiędzy dniem 1 września a 31 grudnia każdego roku, co stanowi podstawę dla pomocy w sektorze pszczelarskim, czy [wspomniany przepis] należy interpretować w ten sposób, że państwa członkowskie mogą odstąpić od tej zasady?
 - 3) Jeśli odpowiedź jest twierdząca, czy przepisy krajowe mogą przewidywać, że wymagana liczba kolonii pszczół zostanie określona z mocą wsteczną w styczniu?
 - 4) Czy należy interpretować okoliczność, że [fundusze unijne] powinny być przeznaczane na programy pszczelarskie w latach 2017–2019 w zależności od liczby uli zgłoszonych w 2013 r. przez państwa członkowskie w ramach programów na lata 2014–2016, w ten sposób, iż liczbę uli konieczną do podziału pomocy można również ustalić w inny sposób po upływie okresu kończącego się w dniu 31 grudnia 2016 r., która to liczba stanowi podstawę podziału pomocy na rok 2017?
 - 5) Czy [rozporządzenie 2015/1366] należy interpretować w ten sposób, że zezwala ono na przyjęcie krajowego przepisu prawa, który uzależnia wypłatę pomocy de minimis od wymogu niezgodnego z [tym rozporządzeniem]? Czy pomoc przewidziana w prawie Unii musi być odpowiednia również w praktyce, aby zachęcać do prowadzenia działalności pszczelarskiej?”

W przedmiocie dopuszczalności

- 19 W swoich uwagach na piśmie rząd węgierski i Komisja podnoszą, że art. 2 rozporządzenia 2015/1366, o którego wykładnię zwrócił się sąd odsyłający, dotyczy wyłącznie podstawy przyznania wkładu finansowego Unii dla państw członkowskich, w związku z czym przepis ten nie ma znaczenia przy określeniu warunków przyznania pomocy, którą każdy pszczelarz otrzymuje indywidualnie na poziomie krajowym.
- 20 W tym względzie należy przypomnieć, że w ramach współpracy pomiędzy Trybunałem i sądami krajowymi ustanowionej w art. 267 TFUE jedynie do sądu krajowego, przed którym zawisł spór i na którym spoczywa odpowiedzialność za przyszły wyrok, należy – przy uwzględnieniu okoliczności konkretnej sprawy – zarówno ocena, czy dla wydania wyroku jest mu niezbędne uzyskanie orzeczenia prejudycjalnego, jak i ocena znaczenia pytań, jakie zadaje Trybunałowi. W związku z tym, jeśli postawione pytania dotyczą wykładni prawa Unii, Trybunał jest w zasadzie zobowiązany do wydania orzeczenia [wyrok z dnia 25 lipca 2018 r., AY (Nakaz aresztowania – Świadek), C-268/17, EU:C:2018:602, pkt 24 i przytoczone tam orzecznictwo].
- 21 Wynika z tego, że pytania dotyczące wykładni prawa Unii przedstawione przez sąd krajowy w ramach stanu faktycznego i prawnego, za którego ustalenie sąd ten jest odpowiedzialny i którego prawidłowość nie podlega ocenie Trybunału, korzystają z domniemania, że mają znaczenie dla sprawy. Odrzucenie przez Trybunał wniosku sądu krajowego jest możliwe tylko wtedy, gdy jest oczywiste, że wykładnia prawa Unii, o którą wnioskowano, nie ma żadnego związku ze stanem faktycznym lub z przedmiotem sporu w postępowaniu głównym, gdy problem jest natury hipotetycznej bądź gdy Trybunał nie dysponuje elementami stanu faktycznego i prawnego, które są konieczne do udzielenia użytecznej odpowiedzi na przedstawione mu pytania [wyrok z dnia 25 lipca 2018 r., AY (Nakaz aresztowania – Świadek), C-268/17, EU:C:2018:602, pkt 25 i przytoczone tam orzecznictwo].
- 22 Z utrwalonego orzecznictwa Trybunału wynika też, że w ramach ustanowionej w art. 267 TFUE współpracy między sądami krajowymi a Trybunałem do tego ostatniego należy udzielenie sądowi krajowemu użytecznej odpowiedzi, która umożliwi mu rozstrzygnięcie zawisłego przed nim sporu. Trybunał może w razie potrzeby przeformułować przedłożone mu pytania oraz dostarczyć w tym kontekście sądom krajowym wszystkich elementów wykładni prawa Unii, które są im niezbędne do rozstrzygnięcia rozpoznawanych przez nie sporów (zob. podobnie wyroki: z dnia 10 września 2009 r., Plantanol, C-201/08, EU:C:2009:539, pkt 45 i przytoczone tam orzecznictwo; a także z dnia 19 września 2018 r., González Castro, C-41/17, EU:C:2018:736, pkt 54).
- 23 W niniejszej sprawie z postanowienia odsyłającego wynika, że spór w postępowaniu głównym dotyczy ważności decyzji skarbu państwa, utrzymanej w mocy przez ministra rolnictwa, oddalającej wniosek o przyznanie pomocy złożony przez SD ze względu na to, że SD nie spełniał warunków dotyczących przyznania tej pomocy, mianowicie liczby 60 uli wymaganej w ramach krajowego programu pszczelarskiego dotyczącego okresu 2017–2019, określonej w rozporządzeniu nr 4/2017.
- 24 W tym właśnie kontekście sąd odsyłający – poprzez pytania pierwsze, drugie, czwarte i piąte, które należy zbadać łącznie – zwraca się zasadniczo o wykładnię rozporządzenia 2015/1366, aby ocenić, czy warunki przyznania pomocy rozpatrywanej w postępowaniu głównym określone w rozporządzeniu nr 4/2017 są zgodne z rozporządzeniem 2015/1366, a w szczególności z jego art. 2.
- 25 W tym względzie należy zaznaczyć w pierwszej kolejności, że w celu poprawy ogólnych warunków produkcji i wprowadzania do obrotu produktów pszczelich w Unii art. 55 ust. 1 rozporządzenia nr 1308/2013 przewiduje, że państwa członkowskie mogą opracowywać trzyletnie krajowe programy pszczelarskie i że programy te mogą korzystać z wkładu finansowego Unii na zasadach określonych w ust. 2 i 3 tego artykułu.

- 26 W drugiej kolejności należy stwierdzić, że w art. 56 ust. 1 lit. b) tego rozporządzenia prawodawca Unii postanowił upoważnić Komisję do przyjmowania aktów delegowanych dotyczących podstawy przyznania wkładu finansowego Unii na rzecz każdego uczestniczącego państwa członkowskiego w szczególności na podstawie łącznej liczby uli w Unii.
- 27 W tym kontekście rozporządzenie 2015/1366, którego podstawą prawną jest art. 56 ust. 1 rozporządzenia nr 1308/2013, określa kryteria dotyczące wkładu finansowego Unii na rzecz programów pszczelarskich państw członkowskich przyjmowanych co trzy lata.
- 28 Podczas gdy art. 4 rozporządzenia 2015/1366 stanowi, że państwu członkowskiemu posiadającym programy pszczelarskie przyznaje się wkład Unii w finansowanie tych programów proporcjonalnie do średniej całkowitej liczby uli zgłoszonej przez te państwa członkowskie, art. 2 tego rozporządzenia, który należy interpretować w świetle jego motywów 2–4, wymaga od państw członkowskich przyjęcia wiarygodnej metody, na podstawie której należy ustalić każdego roku, pomiędzy dniem 1 września a dniem 31 grudnia, liczbę uli na ich terytorium, co stanowi zasadnicze kryterium podziału pomocy Unii między państwa członkowskie w celu finansowania krajowych programów pszczelarskich.
- 29 W konsekwencji wspomniany art. 2 ogranicza się do uregulowania kwestii podziału wkładu Unii w finansowanie tych programów krajowych i nie odnosi się on do warunków przyznawania pomocy pszczelarzom w ramach tych programów.
- 30 Tymczasem spór w postępowaniu głównym dotyczy właśnie jednego z tych warunków, którego ustalenie należy do kompetencji państw członkowskich na podstawie art. 55 ust. 1 rozporządzenia nr 1308/2013. Jeżeli owe państwa wykonują tę kompetencję, nie są zobowiązane przez omawiany przepis do podziału rozpatrywanej pomocy na podstawie określonego kryterium, takiego jak liczba uli, ani – w przypadku gdy stosują one to kryterium – do przyjęcia za punkt odniesienia okresu od dnia 1 września do dnia 31 grudnia.
- 31 Wynika stąd, że wykładnia art. 2 rozporządzenia 2015/1366, o którą sąd odsyłający zwraca się w ramach pytań pierwszego, drugiego, czwartego i piątego, nie ma znaczenia dla rozstrzygnięcia sporu w postępowaniu głównym.
- 32 Natomiast poprzez pytanie trzecie sąd odsyłający zmierza do ustalenia, czy w świetle prawa Unii uregulowanie krajowe, które przyjęło liczbę kolonii pszczół jako kryterium przyznania pomocy w ramach programu pszczelarskiego, może „przewidywać [jako warunek przyznania tej pomocy], że wymagana liczba kolonii pszczół zostanie określona z mocą wsteczną w styczniu”. Jak zauważają rząd węgierski i Komisja, kwestia ta jest związana z zasadami pewności prawa i ochrony uzasadnionych oczekiwań, które są przewidziane jako ogólne zasady prawa w porządku prawnym Unii, w związku z czym aby odpowiedzieć na to pytanie, należy dokonać wykładni tych zasad.

Co do istoty

- 33 Należy uznać, że poprzez pytanie trzecie sąd odsyłający zmierza w istocie do ustalenia, czy zasady pewności prawa i ochrony uzasadnionych oczekiwań należy interpretować w ten sposób, że stoją one na przeszkodzie temu, by uregulowanie krajowe takie jak to rozpatrywane w postępowaniu głównym, które na podstawie art. 55 ust. 1 rozporządzenia nr 1308/2013 ustanawia program w sektorze pszczelarskim na kolejny okres trzech lat, po pierwsze, określało warunki przyznania pomocy w tym sektorze odmienne od warunków przewidzianych w poprzednich programach, a po drugie, pozwalało pszczelarzom na korzystanie z tej pomocy od daty wcześniejszej niż data wejścia w życie owego uregulowania, jeśli spełniają oni nowe warunki przewidziane w tym uregulowaniu.

- 34 W tym względy należy przypomnieć, że szeroki zakres uznania, jakim dysponują państwa członkowskie na podstawie art. 55 ust. 1 rozporządzenia nr 1308/2013 przy opracowywaniu trzyletnich programów krajowych w celu poprawy ogólnych warunków produkcji i wprowadzania do obrotu produktów w sektorze pszczelarskim, w tym również przy określaniu i zmianie warunków przyznania pomocy w tym zakresie podmiotom działającym w rzeczonym sektorze, powinien być zgodny z wymogami wynikającymi z zasad ogólnych uznanych w porządku prawnym Unii (zob. podobnie wyrok z dnia 15 lipca 2004 r., *Gerekens i Procola*, C-459/02, EU:C:2004:454, pkt 21), do których zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Trybunału zaliczają się zasady pewności prawa i ochrony uzasadnionych oczekiwań (zob. podobnie wyroki: z dnia 15 lutego 1996 r., *Duff i in.*, C-63/93, EU:C:1996:51, pkt 20; z dnia 18 maja 2000 r., *Rombi i Arkopharma*, C-107/97, EU:C:2000:253, pkt 65; z dnia 20 czerwca 2013 r., *Agroferm*, C-568/11, EU:C:2013:407, pkt 47; z dnia 10 grudnia 2015 r., *Veloserviss*, C-427/14, EU:C:2015:803, pkt 30).
- 35 Co się tyczy zasady pewności prawa, z utrwalonego orzecznictwa Trybunału wynika, że zasada ta zmierza do zagwarantowania przewidywalności sytuacji i stosunków prawnych (zob. podobnie wyrok z dnia 10 grudnia 2015 r., *Veloserviss*, C-427/14, EU:C:2015:803, pkt 31 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 36 Jeśli chodzi o zasadę ochrony uzasadnionych oczekiwań, z utrwalonego orzecznictwa Trybunału wynika też, że możliwość powołania się na nią jest dostępna dla każdego podmiotu gospodarczego, w którym organ krajowy wzbudził uzasadnione nadzieje. Niemniej jednak jeśli rozsądny i przezorny podmiot gospodarczy jest w stanie przewidzieć wydanie przepisów mogących wpłynąć na jego interesy, nie może on powoływać się na tę zasadę w razie wydania takich przepisów. Co więcej, podmioty gospodarcze nie mogą w sposób uzasadniony oczekiwać, że zostanie utrzymana istniejąca sytuacja, którą można zmienić w ramach uprawnień dyskrejonalnych władz krajowych (zob. w szczególności wyroki: z dnia 10 września 2009 r., *Plantanol*, C-201/08, EU:C:2009:539, pkt 53; z dnia 10 grudnia 2015 r., *Veloserviss*, C-427/14, EU:C:2015:803, pkt 39).
- 37 Zasad tych należy przestrzegać szczególnie rygorystycznie w przypadku uregulowań, które mogą wiązać się ze skutkami finansowymi, tak aby umożliwić zainteresowanym dokładne poznanie nakładanych przez te uregulowania obowiązków (zob. podobnie w szczególności wyroki: z dnia 29 kwietnia 2004 r., *Sudholz*, C-17/01, EU:C:2004:242, pkt 34; a także z dnia 13 marca 2008 r., *Vereniging Nationaal Overlegorgaan Sociale Werkvoorziening i in.*, od C-383/06 do C-385/06, EU:C:2008:165, pkt 52).
- 38 Tylko do sądu odsyłającego należy zbadanie, czy uregulowania krajowe są zgodne z podstawowymi zasadami porządku prawnego Unii. Trybunał, orzekając w przedmiocie wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym na podstawie art. 267 TFUE, jest wyłącznie właściwy do dostarczenia sądowi odsyłającemu wszelkich elementów interpretacji prawa Unii, które mogą umożliwić mu dokonanie oceny tej zgodności (zob. podobnie wyrok z dnia 10 września 2009 r., *Plantanol*, C-201/08, EU:C:2009:539, pkt 45 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 39 W niniejszej sprawie należy zauważyć, po pierwsze, że określone w rozporządzeniu nr 4/2017 warunki przyznania rozpatrywanej pomocy przewidzianej w nowym programie pszczelarskim na lata 2017–2019 zakładają wzrost liczby kolonii pszczół wymaganej do otrzymania tej pomocy, a po drugie, że wcześniejszy program w tym sektorze zamknięto w dniu 31 sierpnia 2016 r.
- 40 Tak więc aby ocenić w świetle zasady pewności prawa zarówno okoliczność, czy określenie warunków przyznania rozpatrywanej pomocy na nowy okres, które różnią się od warunków przewidzianych w poprzednich programach, ma przewidywalny charakter, jak i kwestię stosowania tych warunków od daty zakończenia poprzedniego programu pszczelarskiego w stosunku do pszczelarzy, którzy w tej dacie spełniali nowe wymogi, należy przypomnieć, jak podkreślono już w pkt 34 niniejszego wyroku, że „w celu poprawy ogólnych warunków produkcji i wprowadzania do obrotu produktów pszczelich” art. 55 ust. 1 rozporządzenia nr 1308/2013 przyznaje państwom członkowskim szeroki zakres uznania przy opracowywaniu trzyletnich programów pszczelarskich.

- 41 Wynika stąd, że państwa członkowskie mogą co do zasady ustanowić warunki przyznania rzeczonyj pomocy na nowy okres inne niż warunki, które przewidziano w poprzednich programach, w szczególności w odniesieniu do wymaganej liczby kolonii pszczół, jak również wskazać datę, od której pszczelarze mogą korzystać z pomocy przewidzianej w nowym programie pszczelarskim, jeżeli spełniają określone w nim warunki.
- 42 W tym względzie należy dodać, że ustanowienie warunków przyznania rozpatrywanej pomocy na nowy okres innych niż warunki przewidziane w poprzednich programach, „w celu poprawy ogólnych warunków produkcji i wprowadzania do obrotu produktów pszczelich”, zgodnie z art. 55 ust. 1 rozporządzenia nr 1308/2013, nie może stanowić zdarzenia, którego wnioskujący o tę pomoc nie są w stanie przewidzieć.
- 43 Co się tyczy zasady ochrony uzasadnionych oczekiwań, zainteresowani pszczelarze nie mogli zasadnie oczekiwać, że warunki przyznania pomocy na podstawie poprzednich programów pszczelarskich zostaną utrzymane przez program przyjęty w odniesieniu do nowego okresu.
- 44 Ponadto pszczelarze, którzy nie spełniali tych nowych warunków, nie mogli zasadnie oczekiwać, że będą mogli w dalszym ciągu korzystać z pomocy przyznanej w ramach programu krajowego, który już nie obowiązywał.
- 45 Poza tym zważywszy, że te nowe warunki pozwalają na przyznanie pszczelarzom, którzy je spełniają, odpowiedniej pomocy od daty wcześniejszej niż data wejścia w życie programu określającego te warunki, można uznać, że owe warunki pozwalają na osiągnięcie celu polegającego na „poprawie ogólnych warunków produkcji i wprowadzania do obrotu produktów pszczelich”, przewidzianego w art. 55 ust. 1 rozporządzenia nr 1308/2013.
- 46 W tych okolicznościach na pytanie trzecie należy odpowiedzieć, że – z zastrzeżeniem ustaleń, jakich powinien dokonać sąd odsyłający – zasady pewności prawa i ochrony uzasadnionych oczekiwań powinno się interpretować w ten sposób, iż nie stoją one na przeszkodzie temu, by uregulowanie krajowe takie jak to rozpatrywane w postępowaniu głównym, które na podstawie art. 55 ust. 1 rozporządzenia nr 1308/2013 ustanawia program w sektorze pszczelarskim na kolejny okres trzech lat, po pierwsze, określało warunki przyznania pomocy w tym sektorze odmienne od warunków przewidzianych w poprzednich programach, a po drugie, pozwalało pszczelarzom na korzystanie z tej pomocy od daty wcześniejszej niż data wejścia w życie owego uregulowania, jeśli spełniają oni nowe warunki przewidziane w tym uregulowaniu.

W przedmiocie kosztów

- 47 Dla stron w postępowaniu głównym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed sądem odsyłającym, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż koszty stron w postępowaniu głównym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (dziewiąta izba) orzeka, co następuje:

Z zastrzeżeniem ustaleń, jakich powinien dokonać sąd odsyłający, zasady pewności prawa i ochrony uzasadnionych oczekiwań należy interpretować w ten sposób, że nie stoją one na przeszkodzie temu, by uregulowanie krajowe takie jak to rozpatrywane w postępowaniu głównym, które na podstawie art. 55 ust. 1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1308/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiającego wspólną organizację rynków produktów rolnych oraz uchylającego rozporządzenia Rady (EWG) nr 922/72, (EWG) nr 234/79, (WE) nr 1037/2001 i (WE) nr 1234/2007 ustanawia program w sektorze pszczelarskim na kolejny okres trzech lat, po pierwsze, określało warunki przyznania pomocy w tym sektorze

odmienne od warunków przewidzianych w poprzednich programach, a po drugie, pozwalało pszczelarzom na korzystanie z tej pomocy od daty wcześniejszej niż data wejścia w życie owego uregulowania, jeśli spełniają oni nowe warunki przewidziane w tym uregulowaniu.

Podpisy